

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Alphen a.d. Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

... en men noemt Zijn Naam: Wonderlijk!

Jesaja 9 : 5b.

Het volk, dat in duisternis wandelt, zal een groot licht zien; degenen, die wonen in het land van de schaduw des doods, over dezelve zal een licht schijnen.

*Al ligt g' o Isrel, als weleer
Gebukt bij tichelstenen neer,
Waar gij uw juk moet dragen;
En zwart zijt door uw dienstbaarheid:
U is een beter lot bereid,
Uw heilzon is aan 't dagen.*

Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en men noemt Zijn Naam: Wonderlijk!

Ja, met recht! Het Kind in de kribbe is het grootste Wonder van alle wonderen. De verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vlees. Het is al wonder aan Hem. Wonderlijk is Zijn geboorte. Wonderlijk is Zijn leven. Wonderlijk is Zijn lijden. Wonderlijk is Zijn sterven. Wonderlijk is Zijn opstanding. Wonderlijk Zijn hemelvaart. Wonderlijk Zijn zitten aan Gods rechterhand. Wonderlijk is Zijn verwerven van het heil. Wonderlijk ook Zijn toepassing van het heil, door Hem verworven.

O volk, dat in duisternis wandelt, dat woont in het land van de schaduw des doods: Hij komt, Wiens Naam is: Wonderlijk! Wat moet deze boodschap het ware Israël als hemelmuziek in de oren geklonken hebben. En geldt dat niet voor Gods kerk van alle tijden. U kunt alleen nog door een wonder behouden worden, een Zoon is ons gegeven, en men noemt Zijn Naam: Wonderlijk!

Onbekeerde, u hebt al zo lang onder het evangelie geleefd en die Christus is u al zo vaak voorgesteld en aangeprezen in Zijn opzoekende zondaarsliefde. Maar het heeft u nog nooit wat gedaan, zegt u. U bent er altijd nog dezelfde onder gebleven. U zegt: ik heb er al zo vaak om gebeden, dat het anders mocht worden. Maar het helpt niet. Ik zou ook wel bekeerd willen zijn, maar hoe moet ik het toch ooit worden? Ik kan het toch zo maar niet grijpen? O nee? dat is waar. Maar de Heere kan het geven. Want Zijn Naam is Wonderlijk! Hij kan doen, wat voor ons onmogelijk is. Hij kan geestelijk dode zondaren levend maken, koude harten in vlam zetten, vijanden tot vrienden, haters tot liefhebbers maken.

En daarom: geef het niet op! Houdt aan! Als een smekeling aan Gods genadetroon. U hebt er niets bij te verliezen en alles bij te winnen. U hebt al Gods beloften mee. Ja, Zijn eigen Naam, die toch Wonderlijk is, en waarop u mag pleiten.

Men noemt Zijn Naam wonderlijk! Wat ligt hier een heerlijke ruimte in. Voor Hem zijn er geen onmogelijke gevallen, want Zijn Naam is Wonderlijk, en voor het Wonder is niets onmogelijk.

Misschien zegt iemand: ja, dat versta ik hoe langer hoe meer. Als het met mij nog ooit goed zal komen, dan moet er een machtig wonder gebeuren. Ik heb tijden gekend, waarin ik er nog wel moed op had. Maar het wordt hoe langer hoe minder, het wordt steeds onmogelijker. Alles breekt mij bij de

handen af en ik kan nergens meer bij. De moed ontzinkt mij. Bergen van schuld staan tussen de Heere en mijn ziel. En ik kan er niet afkomen. Het wordt omkomen, tenzij... er een wonder gebeurt.

Ja, dat moet ook. Maar ongetrooste, door onweder voortgedrevene: Hoort dan het evangelie, en grijpt moed: een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en men noemt Zijn Naam: Wonderlijk! Hij is wonderlijk in Zijn liefde voor het verlorene, wonderlijk in Zijn genade en ontferming. En *als u geen hulp of uitkomst blijkt,
wanneer uw geest in u bezwijkt,
en g' overstelpt zijt door d' ellend',
heeft Hij, de Heere uw pad gekend.*

Want Zijn Naam is Wonderlijk. Als uw benauwde maar verlangende ziel er voor opengaat, als Hij Zich aan u ontdekt (en Hij doet het!), Die eens neerdaalde in Bethlehem's stal, dan stamelt u in ontroering: Wonderlijk! Ik meende, dat het allemaal niet meer kon, en nu kan het toch, nu kan het juist helemaal. Mijn onmogelijkheden bleken Zijn mogelijkheden te zijn. Gezegende Heere Jezus: Uw Naam is Wonderlijk!

Kind des Heeren, zegt uw hart hier geen "amen" op? Ja, dat heb ik ervaren, en ik mag het steeds weer ervaren. Als Hij die heerlijke Naam niet droeg: waar was mijn hoop, mijn moed gebleven? Want ik moet het alleen van het Wonder hebben. Op Hem richt ik het oog. Op dat geboren Kind, op die gegeven Zoon, gegeven tot wijsheid van God, tot rechtvaardigheid, tot heiligmaking, tot een volkomen verlossing. Wonderlijk! Die Naam geeft mij hoop voor heden en toekomst. Want het zal toch een eeuwig wonder zijn, wanneer ik, arme, onwaardige, altijd weer tegenstrevende zondaar, eenmaal veilig mag aandalen.

Dan zal het enkel zijn door Hem, Wiens Naam men noemt: Wonderlijk!

Maar Hij is er! En Hij houdt vast, ook als ik telkens weer loslaat. En daarom: aan Hem heb ik volkomen genoeg!

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

Het jaar loopt weer ten einde, het is een rustige tijd bij de administratie. We mogen wel doorgeven dat we f 90,- aan giften hebben ontvangen, waarvoor onze hartelijke dank, maar nieuwe abonnees konden we in de afgelopen periode helaas niet noteren. Misschien zijn er onder onze lezers, die nog vrienden of kennissen hebben, die geen abonnee op ons blad zijn. Probeert u ze met ingang van de nieuwe jaargang eens abonnee te maken of geeft u ze een geschenkabonnement.

Mogelijk zijn er ook nog kerkeraden die aan jonggehuwden een gratis jaarabonnement willen geven. We zien uit naar de opgave van nieuwe abonnees voor het nieuwe jaar.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

Dit is het laatste nummer van de 22e jaargang van ons blad. Er zou nog een nummer kunnen komen wat de tijd betreft, maar het gereedmaken en verzenden van zo'n nummer en vooral het tijdig bezorgen door de postrijen zouden wel bezwaren opleveren in verband met de komende feestdagen. Het is de laatste jaren met het oog daarop al zo geweest, dat er niet meer dan 24 nummers

per jaar uitkwamen. Onze lezers hoeven daar niet onder te lijden. In de loop van het jaar zijn er al meer pagina's geleverd dan de gewone limiet van 130 pagina's. Dit laatste nummer zal uit 8 pagina's bestaan.

De feestdagen naderen. Ook de jaarwisseling. De Heere geve dat er met de herdenking van het Kerstfeest mag worden ingestemd met het Psalmvers: Hij heeft gedacht aan Zijn genade. En dat bij het einde van het jaar ook bij wegen van rouw en verdriet mag worden getuigd: Gods weg is volmaakt en dat we bij de aanvang van het nieuwe jaar mogen beleven: onze ogen zijn op U.

N.B. Het eerstvolgende nummer van ons blad zal D.V. verschijnen op donderdag 7 januari 1988.

B.

Voor u gelezen 15.

(Uit het jaarboekje onzer kerken van 1897)

Wondervol zijn Gods wegen

Het was op een schone voorjaarsmiddag in het jaar 1856, dat ik, als naar gewoonte, des Zaterdagmiddags, als wanneer er geen school werd gehouden, de ouders, die buiten de stad woonden en kinderen ter school hadden of tot de gemeente behoorden, een bezoek bracht.

Ik was toen op mijn eerste plaats als hoofdonderwijzer in een christelijke school, die toen nog maar weinige in getal waren. Ik had voor ditmaal mijn weg gekozen buiten de Oosterpoort. Naar wie ik nu zou gaan, wist ik zelf nog niet, daar er buiten die poort, op een uur afstands van de stad, meer dan één was te bezoeken. Na eenige tijd gewandeld te hebben, en omtrent een uur van de stad verwijderd zijnde, was het mij, alsof ik gewezen werd op de woning van zekeren L.H. Dadelijk viel mij in, dat de "middelste" dochter in een paar Zondagen niet in de kerk was geweest. Ik zou dus daar even naar vernemen en dan verder gaan. Zó waren mijn gedachten. Ik richtte dus mijn schreden derwaarts. L.H. was niet te huis; maar ogenblikkelijk bij het binnentreden had ik bemerkt, wat de oorzaak was van het thuisblijven uit de kerk van de bedoelde dochter. Zij zat n.l. op een stoel met de voet in een kussen. Dat been had zij erg bezeerd. De oudste dochter ontving mij zeer vriendelijk, zoals gewoonlijk; maar haar zuster was koel, afgetrokken, — niet spraakzaam. Ik dacht in 't begin, dat het uit moedeloosheid voortvloeide, of dat er wellicht iets anders in de weg zat, of dat er tusschen de zusters iets onaangenaams was voorgevallen, dat haar in een onaangename stemming had gebracht. Ik kon onder het spreken daar echter niets van bemerken, en wat ik ook sprak en op welke wijze ik het tachtte aan te leggen, zij bleef in dezelfde stemming.

Eindelijk ontdekte ik, dat ik hier met een meisje te doen had, dat, indien ze gezond was, wel geregeld bij ons ter kerk ging, maar in de grond vijandig was van de weg van vrije genade. Nu gevoelde ik mij geroepen, haar op het eene nodige te wijzen; want ik begon nu in te zien, waarom ik heden hier had moeten binnengaan.

Onder het gesprek, dat voornamelijk tot haar gericht was, werd het niet beter, en kon men het haar aanzien, dat zij, indien het haar been had toegelaten, zeker zou wegge-
lopen zijn. Ik begon te vermoeden, dat mis-
schien haar zuster haar in de weg zat en
wenkte deze zich een oogenblik te verwijde-
ren. Maar ook in afwezigheid van hare zuster
bleef haar humeur hetzelfde. Nadat hare
zuster weer binnen was gekomen, en ik nog
eenige oogenblikken met beiden had gespro-
ken, wilde ik, nu ik van de kranke geen
woord meer kreeg, naar de stad terugkeren,
mij in stilte beklagende, dat ik hier bijna den
geheelen middag zóó had moeten door-
brengen. Er kwam echter een vraag in mijn
hart op (die zich ook op mijn terugweg gedu-
rig herhaalde), waarom ik dan zo duidelijk
op deze woning was gewezen en gedrongen
was geworden er in te gaan, en ook waarom
de Heere mij zoo gaf te spreken?

Eer ik echter deze woning verliet, vroeg ik
aan de kranke of ik, eer ik heenging, met
haar en hare zuster het Aangezicht des
Heeren in den gebeden zou zoeken. Ik voegde
er aan toe: "ik zie wel, dat gij in geen goede
stemming zijt; maar het gebed zult gij toch
wel niet afslaan!" Maar wat antwoord ont-
ving ik? "Gij behoeft voor mij niet te bidden,
en mijn vader behoeft het ook niet te doen."
Kan het erger, lezer? En dan van een meisje,
dat een vrome vader had, die nog voor haar
bad, en een vrome moeder, die reeds in de
Hemel was. Door dit antwoord was ik wel
wat ontstemd, doch ik zeide niets dan dit
ééne: "Meisje, meisje!" Haar zuster vatte
echter het woord op en zeide: "Och, als
Geesje uw gebed niet nodig meent te hebben
(wat ik zeer betreurt), wil dan voor mij
bidden tot God en vergeet dan toch mijn
ongelukkige zuster niet!" — Wat is de mensch
toch een verhard schepsel! Op de liefderijk-
ste vermaningen blijft hij, zo de Heilige
Geest het hart niet opent, verhard. Op het
vriendelijk verzoek van hare zuster ontving
ik moed en sterkte, om de kranke in het
gebed den Heere op te dragen en voor Hem
neer te leggen. Toen het *amen* uitgesproken
was, voelde ik een weinig verlichting. De
Heere had mij in het gebed bijzonder aange-
vuurd, en niettegenstaande de weigering
scheen het gelaat een weinig helderder dan
onder ons spreken.

Nadat ik nog een paar woorden tot afscheid
had gezegd, ging ik heen. Hare zuster sprak
bij het uittreten nog een paar woorden over
hare hardheid, maar zeide ook, dat ze toch,
tot hare verwondering, onder het gebed haar
zuster een traan had zien wegpinken.

Dit en de ruimte in de toenadering gaf mij
eenige hoop. Gedurig dacht ik aan hetgeen in
die woning was besproken en aan de stou-
theid van de boerendochter. Des Zondags
ging men als naar gewoonte allen ter kerk,
en des avonds weer op één na, die bij de
ongestelde thuis moest blijven. 's Avonds uit
de kerk komende en tot op eenige schreden
de woning genaderd zijnde, hoorde men
zingen. Men luisterde en duidelijk hoorde
men, dat in de woning Psalm 25 : 3 werd
gezongen. Verbaasdheid en verwondering
greep hen aan, en er kwam reeds een dank-
toon op de lippen. "Wat mag er gebeurd
zijn?" Men trad de woning binnen en de
twee zusters zijn verrukt en zingen van
blijdschap!

De ongestelde dochter was tot inzicht van
hare verkeerdheid gekomen; zij had het
gesprek van Zaterdag en het gebed maar niet
kunnen vergeten. Zij had hare wegen na
mogen gaan en leren inzien, wat er al in haar
hart aan haar gearbeid was door hare ouders,
door de ouden leeraar, op de Catechisatie en
op velerlij wijze. Zij leerde nu zien, hoe
ondankbaar zij die vele vermaningen wel
niet zo zeer had versmaad, maar toch meende,
het zou toch wel zo erg niet zijn. Nu had zij
echter door Gods ontferming een gezicht
mogen ontvangen in hare ellende. God de
Heilige Geest leerde haar zien, dat zij alles,
alles verbeurd had, maar ook, dat er een weg
van verlossing was, door de liefde van Chris-
tus verworven. Zij leerde pleiten op Zijn
borgtochtelijke kruisverdiensten, en het be-
haagde den Heere haar te laten zien, dat in
Hem *alles* was, voor tijd en eeuwigheid
beide. Nu maakte men Hem samen groot, en

gedurig riep zij: "Ik moet mij wegschamen
over mij zonden voor God. O, hoe heb ik mij
op den dag van gisteren gedragen tegenover
mijn huisgenoten, maar vooral tegenover
den Heere, Die mij niettegenstaande al mijn
schuld heeft gedragen. 's Maandagsmorgens
was L.H., de vader van het meisje, reeds
vroeg bij mij. Opgetogen van blijdschap deel-
de hij mij alles mede, en ook, hoe zij de
woorden, in mijn gebed gebezigd: "O God!
Gij zijt de *machtige* om uit steenen Abraham
kinderen te verwekken" maar niet had kun-
nen kwijt worden. Hij vertelde mij veel en
ten slotte zei hij: "kom maar eens spoedig
met haar spreken en zelf horen, wat zij u te
zeggen heeft; want zij verlangt naar u!" Ik
behoef u niet te zeggen, lezer! dat ik naar de
Woensdagmiddag verlangde, om het heuge-
lijk nieuws uit haar eigen mond te mogen
hooren. In een opgewekte stemming ging ik
derwaarts. O, wat stond dat gezicht heel
anders als de vorige Zaterdag! Toen zou ze
mij, indien zij had gekund en gedurfd, de
woning uit hebben willen dringen, en nu?
Nu zou ze mij naar haar toegetrokken hebben,
om hare geheimen mij mede te deelen. Ja, in
't begin is de ziel zo oprecht, zo waar voor den
Heere, en ook voor Gods volk. En hoewel
men later denkt: "was ik destijds maar zo gul
niet geweest!" Men heeft het al verteld, eer
men het weet. Men meent dan in die oogen-
blikken, dat alle menschen zijn zooals men
zelf is. Zoo ging het ook Geesje; — alles kwam
er uit. En er lag onder haar spreken een glans
van vergenoegen op haar gelaat. Het was
waarlijk een genot haar te hooren spreken.
Genotvol waren wij daar tezamen, en met
nog eenige vrienden maakten we samen den
Heere voor Zijn genade groot. Telkens kwa-
men er, zoolang zij thuiszittend moest blij-
ven, menschen om haar te bezoeken, en met
haar over Gods wondere wegen te spreken.
En vaak kwam dan het hart op de tafel, nu
van deze en dan van dien. Het was een genot
in dat huis te mogen zijn; want ook de vader
was een eenvoudig, maar degelijk Christen,
die in waarheid den Heere diende.

Langzaam nam de beterschap van Geesje
toe. En hoewel zij hare pijnen met geduld
had gedragen, toch was het een grote blijd-
schap, toen zij weer heen en weer kon wan-
delen, en nu ook hen mocht en kon opzoeken,
die haar tijdens hare ongesteldheid opge-
zocht hadden. Velen waren nu hare vrienden,
waarvan zij vroeger een zekere afkeer had.
Wat kunnen een paar woorden onder de
zegen des Heeren heerlijke gevolgen hebben.
Wat kan er veel gedaan worden tot uitbrei-
ding van Gods koninkrijk, indien we de
ogenblikken uitkopen. Zo vaak wordt er ge-
zegd: "Er is niets aan te doen"; maar de uit-
komst heeft dikwijls het tegendeel aan 't
licht gebracht. Laat ieder dan met het talent,
dat de Heere hem gaf, met ootmoed en een-
voudigheid arbeiden, en biddend werkzaam
zijn tot eere van Hem, die gezegd heeft den
moeden kracht te willen geven en de sterkte
te vermenigvuldigen dien, die geen krachten
heeft.

Geesje gaf geruimen tijd heldere blijken, dat
het werk, in haar gewerkt, door God den
Heiligen Geest was gewerkt. Een paar jaar
daarna is zij wel weer tijdelijk afgetrokken
geworden, maar de Heere, Die het werk in
haar had begonnen, heeft duidelijk getoond,
dat Hij haar Leidsman was. Enige jaren
daarna — ik meen 10 jaar later — is zij inge-
gaan in de rust, die voor al Gods volk bereid
is, in het volle bewustzijn, dat haar anker in
Christus, haar Borg vast lag.

Ziedaar in waarheid een korte geschiedenis
medegedeeld van een meisje, dat door Gods
genade bijna plotseling werd overgebracht
uit de staat der natuur in dien der genade.
Mochten vele meisjes en jongelingen tot
bewustheid van hun verloren toestand kom-
men en leren roepen tot den Heere om genade
en ontferming. Dat geve Hij uit genade, die
alle harten in Zijn hand heeft!

Aarlanderveen,

G. Bos.

Nederlandse Geloofsbelijdenis 3.

Artikel 2: door welke middelen God gekend wordt.

In artikel 2 gaat het over de kennis van God

of eigenlijk over de middelen, waardoor God
gekend wordt. Het opschrift laat ons niet in
het onzekere: "door wat middel God van ons
gekend wordt". En de inzet is gelijk al: "wij
kennen God door twee middelen.....".
Hier moet allereerst wel treffen, dat hier
gelijk het voorrecht spreekt. God *kán* gekend
worden. Onder ons geldt het als een gunst,
wanneer we iemand van een hoge positie en
die algemeen geacht is *kén*nen. In een gesprek
over zo'n man wordt het vaak al gauw gezegd:
ik *kén* hem. Soms betekent dat niet meer dan
eens een keer gezien of gehoord. Het blijft
waar, dat zo'n betuiging het doet. Over wie
gaat het dan? Mogelijk over een mens met
veel talenten en die ze ten goede van ande-
ren gebruikt. Het kan ook zijn, dat de vreze
des Heeren bijzonder in zo iemand openbaar
komt. Toch blijft het dan gaan over een
mens. Wat is een mens in zichzelf? Wanneer
hij goed gekend wordt, is hij vol gebreken. Al
de gaven, die hij bezit, zijn in wezen niet van
hemzelf, maar geschonken door de Heere.
Maar nu gaat het over Góð. Hem te kennen is
zo oneindig veel groter voorrecht. God te
kennen, in de wezenlijke zin, is het hoogste
geluk.

Laten we het bedenken: het gaat hier over
die God, van Wie reeds beleden is, wie Hij is.
Hij is eeuwig, onbegrijpelijk, onzienlijk, on-
veranderlijk, oneindig, almachtig..... Is het
niet een nameloos wonder dat die God gekend
kán worden? Het gaat niet over de mogelijk-
heden van de mens uit. Hier belijdt trou-
wens het levend geloof. Zij die hier belijden:
"wij kennen God", zijn geen anderen dan in
artikel 1: "wij geloven allen met het hart en
belijden met de mond". Het gaat hier er om
dat Góð Zich laat kennen. Hij *hééft* Zich ge-
openbaard. Dat is een niet-uit-te-zeggen gunst,
die voor allen die God vrezen oorzaak van
diepe verwondering is.

Door twee middelen

In veel verklaringen van artikel 2 worden
lange beschouwingen gegeven over de alge-
mene- en de bijzondere openbaring van God.
Vooral wordt er dan gesproken over de waar-
de van de kennis die men door die openba-
ring verkrijgt, de algemene dus en de bij-
zondere. Uiteraard wil ik niet graag het
belang van zulke overwegingen ontkennen.
Het onderscheid tussen de algemene open-
baring Gods en de bijzondere moet gesteld
worden, zoals ook van de kennis, die van deze
vrucht is. Calvijn zegt in De Institutie-boek
I, hoofdstuk II 1 - dat het iets anders is "te
gevoelen, dat God, onze Schepper, ons door
Zijn macht schraagt, door Zijn voorzienigheid
onderhoudt, en ons elke soort van zegeningen
schenkt, dan de genade der verzoening in
Christus ons voorgesteld, te omhelzen". Ik
denk, dat we vanouds terecht onderwezen
zijn om dit onderscheid zo te blijven zien.

Het is echter goed om de eenvoudige bedoe-
ling van dit artikel voor ogen te houden. Hier
is weer geen stukje dogmatiek. Hier is de taal
des geloofs. Hier is ook de gerichtheid op de
zaligmakende kennis van God, zoals Calvijn
die trouwens ook in zijn Institutie in zijn
spreken over de kennis Gods laat zien.

God wordt door twee middelen gekend. Ten
diepste is God Zelf de bron van alle kennis
van Zich-Zelf. Hij *gééft* kennis van Zich-Zelf.
Geen menskind kan die *némen* alleen
maar verkrijgen. Opvallend is dan ook hier
het woord "middel". Uiteraard gaan we hier
niet over het gebruik van woorden strijden!
Er is niets op tegen om over de Heilige
Schrift te spreken als een "bron". Als we dan
altijd maar bedenken dat God die bron ge-
opend heeft. De Heere heeft zo twee middelen
gegeven om Zich te laten kennen, de natuur
en de schriftuur. Zonder die middelen wordt
God niet gekend in deze aardse bedeling. Die
middelen blijven nodig voor allen, die de
Heere daarin gehoord hebben. De Heilige
Geest werkt de kennis van God in het hart
van de Zijnen. Dat is een verborgenheid die
alleen door die Geest verstaan wordt. Tege-
lijkertijd heeft de Heere ons aan deze midde-
len gebonden. Hoe gevaarlijk is het te willen
staan naar een "onmiddellijke" kennis van
God buiten het Woord om. Het maakt al
zeker hoogmoedige mensen, terwijl de ge-
bondenheid aan het Woord juist ootmoedige
mensen maakt.

Als een schoon boek

Onze belijdenis gebruikt een sprekend beeld om de openbaring van God in de natuur te tekenen. God laat Zich ten eerste kennen door de schepping, onderhouding en regering der gehele wereld. Dan staat er "overmits deze voor onze ogen is als een schoon boek in hetwelk alle schepselen, grote en kleine gelijk als letteren zijn.....". Het voor-naamste hier is niet of wij het zien. Daar zullen we wel meer van zeggen! Het belangrijkste is hoe Góð spreekt. Góð laat Zich kennen in Zijn werken, in Schepping, onderhouding en regering. Het zal u niet vermoeien als ik weer eens iets overneem van de Institutie-boek I, hoofdstuk V 1 - dat God Zich-Zelf "in het ganse bouwwerk der wereld zo geopenbaard heeft en Hij Zich dagelijks daarin zo openlijk aanbiedt, dat de mensen hun ogen niet kunnen openen of zij worden gedwongen Hem te aanschouwen". Calvin zegt daar ook: "in ieder van Zijn werken afzonderlijk heeft Hij óntwifelbare kenmerken Zijner heerlijkheid ingegrift.....". Zo is het met de Schepping. Alles in de geschapen natuur spreekt van God. Van Zijn goedheid en wijsheid. Het werk verkondigt zijn Maker. Zo is het al in deze wereld. Men kent bijv. aan een mooi gebouw de bekwaamheid van de architect. En hoe onvolmaakt blijft alles, dat van de hand van een mens komt. Maar God heeft alles met volkomen wijsheid gemaakt. Wat roept alles om de erkenning van Hem. De bloemen in het veld, de sterren aan de hemel.....

In de onderhouding laat Hij Zich-Zelf uitkomen. Hoe getuigt die niet van Zijn Goddelijke deugden. Hij doet ze er in blinken. Als het na de winter weer voorjaar wordt en als Hij telkens ons persoonlijk leven in stand houdt. Letten we er eigenlijk wel op hoe de goedheid Gods spreekt als dag aan dag ons lichaam blijft functioneren?

Tenslotte komt dit ook openbaar in de regering. God spreekt ook bijv. in het wegnemen van tyrannen, die anderen gewelddadig onderdrukken. Voor een tijd kan het dan schijnen alsof het onrecht overwint, als zij willekeurig duizenden ombrengen, maar op Gods tijd krijgen zij de rekening gepresenteerd. God betoont Zich de Rechtvaardige in de wereld-geschiedenis.

Een schoon boek, waarin alle schepselen als letteren zijn, die ons onzienlijke dingen Gods geven te aanschouwen! Laten we dichtbij huis blijven. Wij hebben dat schone boek elke dag opnieuw voor onze ogen. We zijn verantwoordelijk tegenover alles wat God daarin openbaart. Hebben wij die letters al gelezen? Zó, dat we God hebben erkend in Zijn grootheid, goedheid en wijsheid? Het is maar geen vraag aan die buiten Gods Woord leven. Het is een indringende vraag aan óns die onder het Woord zijn!

Alle onschuld benomen

Niemand komt van God af. Ook zij niet, die buiten het licht van de bijzondere openbaring leven. Artikel 2 spreekt daar met grote ernst over. Ongetwijfeld zijn er aan Gods openbaring in schepping, onderhouding en regering andere gezichtspunten verbonden. Er is in deze wereld nog geen wederhouding van het kwaad, althans tot in zekere zin. Het komt gelukkig nog voor, dat een bepaald kwaad op ethisch gebied ook door mensen van de wereld wordt tegengehouden. Er is nog een besef, dat er een God bestaat. Het geeft — goed verstaan — nog een zekere aansluiting om de ware God te prediken. Maar het beheersende uitgangspunt is hier, dat God de onschuld beneemt: "welke dingen alle genoegzaam zijn om de mensen te overtuigen en hun alle onschuld te benemen". De "letters" zijn er wel, maar die in ongeloof leeft is er blind voor. Hij ziet de enige en ware God er niet in. Hij gaat aan Hem voorbij. Die blindheid is niet te verontschuldigen. Wie Romeinen 1 goed leest zal dit moeten zeggen. Daar zegt de apostel dat deze openbaring voor hen is bedoeld. Zij hebben wel een "letter" opgemerkt, maar zijn niet tot het doel Gods gekomen, n.l. de erkenning en aanbidding van Hem. Zij hebben de waarheid in ongerechtigheid ten onder gehouden. Niemand zal het zo kunnen zeggen, als hij voor Gods rechterstoel is gedaagd, dat Hij niet gesproken heeft.

Het zal altijd een moeilijke zaak blijven voor ons. Wij kunnen er niet recht over spreken als we niet bedenken ónze verantwoordelijkheid tegenover God en onze naaste. Onze verantwoordelijkheid onder het licht van Gods Woord is zoveel gróter. Niet alleen in het erkennen van God, maar ook in het brengen van de boodschap tot hen, die van dat licht vervreemd leven. Vóórdat Paulus in Romeinen van de toorn Gods spreekt over alle goddeloosheid getuigt hij zich het Evangelie van Christus niet te schamen. Klinkt die boodschap uit ons hart en uit onze mond tot de "heidenen" rondom ons?

Van achter naar voren

We komen aan het eind van dit artikel terecht bij het heilig en Goddelijk Woord. Gods openbaring in de natuur kan niet tot de zaligheid brengen. Deze spreekt niet van het heil des Heeren in Christus voor arme en verloren zondaren. God geeft Zich-Zelf "klaarder en volkomener" te kennen door Zijn heilig en Goddelijk Woord. Klaarder en volkomener! We lezen dat niet goed, als we denken dat er door de natuur wel "een beetje" zalmakende kennis te verkrijgen is. Het gaat om de klaarheid en volkomenheid die bóven de andere uitgaat. Dat heilig en Goddelijk Woord is het middel om tot Gods eer te leven en tot de zaligheid. We komen daar later breder aan toe.

Wat gelukkig dat we dit artikel ook van achteren naar voren mogen lezen. Juist door de bril van die Schrift en door de vernieuwing van de Heilige Geest gaat het schone boek van Gods openbaring in schepping, onderhouding en regering open. Het kan de zaligheid niet geven, maar het maakt klein in verootmoediging voor God. Het geeft onderwijs ook in het geestelijke leven in zoveel beschamende voorbeelden. Het doet God in eigen kleinheid verheerlijken. "O, Heere, onze Heere! hoe heerlijk is Uw Naam op de ganse aarde!" Hebben we zo "van achteren naar voren" God leren prijzen in de werken Zijner Handen?

D. Slagboom.

Een gebod met een belofte

1.

Over de wet des Heeren, ook wel genoemd de tien geboden, is heel wat geschreven. Diverse meningen en gedachten zijn vastgelegd en voor waarheid verkondigd. Heel sterk en kras is de uitdrukking "tijdgebonden". De wet als zodanig had alleen zeggenschap, zeggingskracht voor Israël.

Opvallend is de uitspraak: "we moeten de geboden in de Schrift niet zien als echte geboden, in die zin dat wij deze ook nu moeten volbrengen. We moeten ze zien als voorbeelden, hoe het op een bepaald moment zou kunnen. Het zou namelijk mogelijk zijn, dat een dergelijke situatie als ons in de Bijbel getekend wordt, toegespitst in een concreet gebod zich herhaalt. Dan vooral kunnen wij van deze geboden gebruik maken. Maar zo'n herhaling hoeft niet persé zich voor te doen. De situatie van ons kan ook heel sterk ervan verschillen en dan kunnen wij met deze bijbelse geboden niet zoveel beginnen". Van belang is dus, dat nagegaan wordt wat op een belangrijk moment voor ons goed en nuttig is. Niet wat God gebiedt in de Bijbel, maar wat nu voor ons goed en nuttig is. En waar de zelfbepaling is van wat goed en nuttig is, daar kan spreken de wil van God. Niemand krijgt, zo is gezegd, "de wil van God op een presenteerblaadje" aangeboden.

Wanneer de mens inziet wat goed is en dat het goed is, kan hij zeggen dit is de wil van God. Wat in de Schrift als gebod vermeld staat, heeft voor ons niet meer het gezag van een gebod des Heeren. In diverse situaties kan de Schrift ons ook niet helpen, als het gaat over Gods wil. Ons tijdsbeeld verschilt aanmerkelijk met dat van Israël en dat naar verschillende kanten.

Is het in het licht van het geponeerde een waagstuk om het op te nemen voor de geboden des Heeren? Beslist niet! Het is geen waagstuk, maar een geboden zaak. De liefde tot God leidt daartoe. Wie de Heere liefheeft, heeft Zijn Woord lief. Buigt voor het gezag van Gods Woord. Blijft geloven ondanks alles wat er tegen opkomt in het gezaghebbende

Woord van de Heere. En dat houdt tevens het geloof in, in de blijvende betekenis van de Wet des Heeren. Wanneer de geboden des Heeren niet meer legitiem zouden zijn, zou dit ons zeker in het Nieuwe Testament duidelijk worden. Zou het beschreven zijn geworden. Opvallend is, dat juist in het Nieuwe Testament wordt gewezen op het van kracht blijven van de geboden des Heeren. Hun blijvende geldigheid in het nieuw-testamentisch onderwijs is merkbaar. Over het vierde gebod gaat het in Mattheüs 12 : 8 en Marcus 2 : 27. Efeze 6 : 2, 5 en 6 en I Timotheüs 1 : 9 spreken van het vijfde gebod. Op het zesde gebod wordt gewezen in Jacobus 2 : 11 en Mattheüs 5 : 21. In I Corinthe 6 : 13-20, in I Thessalonicenzen 4 : 3-6, alsook in Mattheüs 5 : 27 wordt gesproken over het zevende gebod.

We ontmoeten in Efeze 4 : 23 het achtste gebod en in Efeze 4 : 23 en Romeinen 7 : 7 het tiende gebod. In Mattheüs 19 : 18 treffen we zelfs een vermelding aan van het vijfde tot het negende gebod en in Romeinen 13 : 9 het zesde, zevende en achtste en tiende gebod. Duidelijk blijkt uit deze Schriftgegevens de honorering van de Wet des Heeren. De Heere Jezus en de apostel Paulus beroepen zich er voortdurend op.

Verder treffen we in het Nieuwe Testament ook indirecte verwijzingen aan. Het eerste gebod in Mattheüs 6 : 24; Johannes 5 : 21; I Corinthe 5 : 11 en Openbaringen 22 : 15. Het tweede gebod in Mattheüs 10 : 37 en Col. 2 : 23. Het derde gebod in Mattheüs 5 : 33; Mattheüs 12 : 31 en Mattheüs 23 : 16-22.

Het vierde gebod in Mattheüs 12 : 1; Marcus 3 : 1; Johannes 20 : 19, 26 en Openbaringen 1 : 10. Het zesde gebod in I Timotheüs 1 : 9. Het zevende gebod in Handelingen 15 : 20, 29; Handelingen 21 : 25; I Corinthe 6 : 1. Het achtste gebod in I Corinthe 6 : 10. Het negende gebod in Col. 3 : 9; Jac. 3 : 14 en I Johannes 1 : 6. Het tiende gebod in Jac. 1 : 14, 15.

Verder bemerken we in de evangeliën dat Jezus herinnert aan enkele van de geboden. Tijdens het contact met de rijke jongeling zegt Jezus zo nadrukkelijk: "Doch wil gij het leven ingaan, onderhoud de geboden". De jongeling nu zeide tot Jezus: "Welke"? En Jezus zeide: "Deze: Gij zult niet doden; gij zult geen overspel doen, gij zult niet stelen; gij zult geen vals getuigenis geven; eer Uw vader en Uw moeder en gij zult Uw naaste liefhebben als Uzelven". En Paulus schrijft aan de Romeinen: "zijt niemand iets schuldig, dan elkander lief te hebben: want die de anderen liefheeft, die heeft de wet vervuld. Want dit: gij zult geen overspel doen; gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult geen vals getuigenis geven; gij zult niet begeren en zo er enig ander gebod is, wordt in dit woord als in een hoofdsom begrepen, namelijk in dit: Gij zult Uw naaste liefhebben gelijk Uzelven. De liefde doet de naaste geen kwaad. Zo is dan de liefde de vervulling der wet". Rom. 13 : 8-10.

Van een blijvende betekenis van de wet, geeft de Schrift dus duidelijk blijk.

In dit verband is ook opvallend het Woord van de Heere Jezus in de Bergrede: "Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten, te ontbinden: Ik ben niet gekomen om die te ontbinden, maar om die te vervullen". Aan dit woord van Jezus gaat vooraf het bekende: "voorwaar zeg Ik U".

Die uitspraak van Jezus getuigt van het bewustzijn van volmacht. Tevens zegt hij ons, dat Zijn onderwijs beslissend en bindend is voor Zijn discipelen. Zij hebben zich, ja moeten zich er aan houden. Het is Gods gebod. Het is 's Heeren wil en die wil is ongewijzigd. Tevens verklaart Jezus in Zijn belijden n.l.: "Ik ben niet gekomen om de wet te ontbinden, maar te vervullen". Zijn onderwerping aan de wet. En dat is alles. Overal en altoos. Hij heeft de gehoorzaamheid aan de wet gekend. Hij heeft de eis van de wet volbracht. Met nadruk wordt door Hem gezegd en het kan niet tegengesproken worden: "wie van U overtuigt Mij van zonde"? In in betrekking tot Zijn Vader heeft Jezus beleden: "en Ik doe altijd, wat Hem welbehagelijk is".

Nimmer heeft Jezus Zich aan de eis van de wet onttrokken, noch die eis buiten werking gesteld. De wet des Heeren blijft gehandhaafd als grondwet. Ook voor ons. De wet

algeheel. Al de geboden. Onvoorwaardelijk. Onveranderd. Overal. Vandaar dat ook in ons leerboek de Heidelbergse Catechismus de wet een plaats gekregen heeft. En welk een plaats? Dat wordt ons duidelijk wanneer we het leerboek lezen. En in dit leerboek lezen behoort tot het belijden der kerk. Vandaar de toekenning en erkenning van de plaats van de wet ook vandaag, door ons, wanneer we Bijbelgetrouw willen zijn moet blijken, in gezin en samenleving en niet te vergeten in de kerk.

Tot de orde van dienst op zondag moet niet alleen behoren het belijden van het apostolisch geloof, maar ook het lezen van de Wet des Heeren. Nimmer mag dit nagelaten worden. Tevens moet in de prediking doorklinken het spreken des Heeren in Zijn wet. Terecht heeft iemand gezegd: "Er is geen aanleiding in de eredienst de lezing van de Decaloog, de wet des Heeren en de prediking van de geboden te elimineren, weg te werken. De wet Gods is het begin van alle theologie".

Ds. M.C. Tanis.

Laus Deo 44.

Calvijn een Stoïcijn?

Tegen Calvijns leer van de alles besturende kracht Gods (de voorzienigheid) zijn ongevoel felle aanvallen uitgevoerd. Zijn leer zou een heidense oorsprong hebben: het geloof in het noodlot. Het zegt: "Zij, die deze leer (van de voorzienigheid Gods) in een kwaad daglicht willen stellen, zeggen lasterlijk, dat ze is: het leerstuk der Stoïcijnen aangaande het noodlot; wat ook eens aan Augustinus verweten is".

Eerst iets over de leer van de Stoïcijnen. Wanneer iemand koel en trots de slagen van het leven op zich laat neerkomen dan noemen wij hem een stoïcijn. Dat is iemand die nauwelijks gevoelig reageert op voor- of tegenspoed. Hij berust erin. In de tijd dat het Evangelie zich verbreidde over de toenmaals bekende wereld, in de 1e eeuw na Christus, trokken ook Stoïcijnse predikers door het Romeinse rijk. Zij verkondigden de moraal dat de mensen alle lotswisselingen in het leven rustig moesten aanvaarden.

Men moest in voorspoed én noodlot berusten. Dit zou de innerlijke vrede en het menselijke geluk bevorderen. Het ideale leven is: zich schikken in het onvermijdelijke. Want volgens de Stoïcijnen zat het hele levensgebeuren, ja, al het bestaande, lógisch in elkaar. Alle dingen zouden zich logisch ontwikkelen. Verstandige mensen houden daar rekening mee en onderwerpen zich daaraan. De Stoïcijnen kenden ook geen God die bóven alles staat. Zij kenden geen oneindig Wezen dat bóven de schepping staat en alles bestuurt en regeert naar Zijn vrijmachtig welbehagen. Zij erkenden i.h.a. geen gééstelijk wezen. Voor de Stoïcijn bestaat alleen maar de materie: het zichtbare en tastbare. Zijn levensbeschouwing werd eens als volgt omschreven: "Al het bestaande is samengesteld uit uiterst fijne deeltjes en vormt een eenheid die de Stoïcijn voor goddelijk houdt. Dit geheel wordt bewogen door het hoogste element, een fijn vóór dat alles doordringt en leidt". Dit oervuur of deze oerenergie noemden de Stoïcijnen de Logos. In Joh. 1 geeft de apostel de eeuwige Zoon van God ook deze naam, Logos: hét Woord. Maar hoe geheel anders spreekt Johannes daarover. De Logos was bij God en de Logos was God. Niet als een vuur dat opgesloten zit in de materie, zodat deze materie zelf als goddelijk beschouwd moet worden. Maar een oneindig Gééstelijk Wezen, één met de Vader en de Heilige Geest. Bóven de materie verheven. Die Logos van Joh. 1 is Zelf ook God: Door Hem zijn alle dingen gemaakt. Door Hem bestuurt en regeert God de Vader alle dingen. En echt niet altijd zó "logisch" als de Stoïcijnen leerden. Want er zijn zoveel dingen die ons verstand te bóven gaan. Het is niet onmogelijk dat Guido de Brès in de Nederlandse Geloofsbelijdenis hierop doelt als hij schrijft in art. 13 over de voorzienigheid Gods: "En aangaande hetgeen hij doet bóven het begrip van het menselijk verstand, dat willen wij niet curieuselijk (nieuwsgierig) onderzoeken, meer dan ons begrip verdragen kan; maar wij

aanbidden met alle ootmoedigheid en eerbied de rechtvaardige oordelen Gods die ons verborgen zijn".

Dat is nu echt in de geest van Calvijn. Wij aanbidden met alle ootmoedigheid en eerbied. Daar weet de Stoïcijn niet van. Hij kent alleen maar de "a-patheia", de gevoelloosheid. Zijn eer is het om koud en zelfvoldaan te blijven onder Gods slaande of zegenende hand. Trouwens de Stoïcijn erkent in geen enkel opzicht een hand Gods die van buiten deze wereld ons regeert. Het goddelijke zit in de materie ingesloten als een drijvende en alles bewegende oerkracht, waaraan men zich maar het beste heel gelaten (zónder ootmoed en eerbied) maar trots en zelfvoldaan kan onderwerpen. Logisch denkende mensen volgen de logische gang van zaken in het leven dat beheerst wordt door de logisch werkende drijfkracht van de Logos: de zogenaamde Wereldziel.

Stoa betekent: zuilengalerij. In een Atheense zuilengalerij begon in de 4e eeuw voor Christus de wijsgeer Zeno leerlingen om zich heen te verzamelen. Zijn school kreeg de naam van de verzamelplaats: Stoa. In de periode van 300 vóór - 200 ná Christus heeft deze leer zijn duizenden verslagen, vooral onder de intellectuele elite van Griekenland en Rome. De "beschaafde" top van de samenleving. Verscheidene filosofisch aangelegde theologen hebben in de eerste eeuwen ná Christus hun sympathie met deze filosofie betuigd. Anderen hebben het Godde-loze van deze leer onderkend. Waaronder Calvijn. En Tertullianus moet eens gezegd hebben: Wat heeft Jeruzalem met Athéne te maken? Met andere woorden: wat heeft de Waarheid Gods met de menselijke wijsheid van doen? Is het dwaze Gods niet oneindig veel wijzer dan de mensen?

Institutie I, XVI, 8.
Dr. L.W. van der Meij.

De Zaterdagavond

In de Saambinder van 3 december j.l. staat een artikel onder bovenstaande titel. Het is van de hand van ds. A. Moerkerken te Gouda. We nemen het hieronder over. Ds. Moerkerken schrijft als volgt:

Deze weken besteedt het Reformatorisch Dagblad aandacht aan jongerencontactavonden in reformatorische kringen. Deze artikelen betreffen een onderwerp, dat altijd weer opnieuw de nodige tongen en pennen vermag los te maken. Het is nu niet zozeer mijn bedoeling te reageren op de artikelen in het Reformatorisch Dagblad, als wel in te gaan op de besteding van de zaterdagavond in onze gezinnen. Er blijkt ook onder ons een (toenemende?) groep jongeren te zijn, die de zaterdagavond buitenshuis wenst door te brengen. Het zijn jongeren, die men meestal niet aantreft op de kerkelijk gebonden jeugdvereniging, maar die nog wel een of twee keer naar de kerk gaan en vaak ook nog wel naar de catechisatie. Zij ontmoeten elkaar in grote getale in allerlei "zolders", "kelders" of andere onderkomens, soms geleid en beheerd door een horeca-ondernemers, soms voortgekomen uit een initiatief van de jongeren zelf of van een kerkelijke gemeente. De zaterdagavonden zijn bij uitstek de ontmoetingstijden voor hen. Zij praten wat en drinken wat, de gelegenheid sluit vóór twaalf uur en men is weer thuis, wanneer het zondag is. Over een en ander wordt nogal verschillend geoordeeld. Sommige ouders staan er afwijzend tegenover en verbieden hun kinderen naar dit soort gelegenheden toe te gaan. Andere ouders hebben er weinig mee op, maar zien dit soort besteding van de zaterdagavond nog als een redelijk alternatief. "Waar gaan ze anders heen?" Weer andere ouders hebben er niet de minste moeite mee: "We zijn toch allemaal jong geweest en ze moeten toch wat?" Kerkeraden zien zich voor de vraag geplaatst: wat moeten wij met jonge mensen, die belijdenis willen doen, maar op zaterdagavond zulke gelegenheden bezoeken?

Het is, dacht ik, nodig, dat ook in ons kerkelijk blad eens over deze vragen geschreven wordt. Laat ik eerst duidelijk stellen, dat het niet mijn bedoeling is over deze dingen te schrijven als iemand die het weet en die kin-

deren kan opvoeden. Maar ik hoop wel het heil van onze jeugd en van onze gemeenten op het oog te mogen hebben. In de eerste plaats zou ik dan met nadruk willen stellen, dat onze kinderen, ook op zaterdagavond, *thuis horen in het gezin*. Een van de oorzaken van de volkomen verwording van onze huidige maatschappij is, dat in de ontkerstende samenleving waarin wij leven, het gezin totaal uiteen is gevallen. In onze kringen zijn gelukkig nog allerlei factoren aanwezig, die deze tendens afremmen. Het aantal echtscheidingen is nog niet zo hoog; vader en moeder werken meestal niet beiden buitenshuis, en de moderne media hebben nog indrukken van dood en eeuwigheid zijn. We moeten daar de goede Hand Gods nog in opmerken. Maar laten wij ons niet bedriegen: als onze kinderen op zaterdagavond bij honderden behoefte gevoelen het ouderlijk huis te ontlopen, zijn dat de eerste tekenen van ontbinding, die voor ons alarmsignalen moeten zijn. Onze kinderen (ik herhaal het) horen thuis in het gezin. Maar dan moeten zij er zich ook thuis *gevoelen*! De ouders moeten trachten juist die laatste avond van de week thuis te zijn. De zaterdagavond moet geen visite-avond worden, waarop we onze kinderen achterlaten. Het moet ons niet verwonderen, dat zij dan elders hun vertier willen zoeken. Thuis zijn alléén is overigens niet voldoende. Wat opgroeiende kinderen vooral zo nodig hebben, is persoonlijke belangstelling. Er is weinig wat onze kinderen zo waarderen, als een hartelijk gesprek en een aandachtig luisterend oor.

Er is nog iets, waarop ik wijzen wil. Het lijkt er soms op, dat wij met tweeërlei jeugd te maken krijgen in onze kerkelijk gemeenten. Men merkt het in de kerk, op de catechisaties en op de huisbezoeken. Daar is een zeer trouw meelevende jeugd. Laten wij dat vooral niet vergeten. Elke predikant heeft er weet van, dat er jonge mensen zijn, bij wie er nog indrukken van dood en eeuwigheid zijn, die een hartelijke verbondenheid gevoelen aan Gods inzettingen en trouw meeleven met de gemeenten. Maar daar is ook een jeugd, die op catechisatie alleen lichamelijk aanwezig schijnt te zijn, die een moedbenemende onverschilligheid ten toon spreidt op huisbezoek en die in de kerk veelal met het hoofd op de armen ligt. Ik weet zeer wel, dat we voorzichtig moeten zijn met oordelen. Ik weet evenals mijn lezers, dat de gelijkenis van de verloren zoon spreekt van een onverschillige, weggelopen jongste zoon, die uiteindelijk *gevonden* werd en een oppassende oudste, die uiteindelijk *verloren* bleek.....

Maar het is een niet te ontkennen en aangrijpende realiteit, dat élk kerkverband binnen de gehele gereformeerde gezindte in deze tijd een sterk ontkerstend deel jeugd leert kennen. De oorzaken daarvan? Men behoeft geen profeet te zijn om er te kunnen noemen: de geweldige invloed van radio en televisie op onze gezinnen, waardoor het kinderhart bewerkt wordt met soms duivels gif zoals gestadige drup de steen uitholt. Met gemengde gevoelens moeten we vaststellen dat sociologen en paedagogen van naam nu eindelijk erkennen, wat onze Generale Synode tientallen jaren geleden reeds bedoelde en waar de wereld tot dusver slechts smalende spot voor over had: dat een medium als TV de gezinsband verwoest, het denkvermogen afstompt en de moraal uitholt.....

Een andere oorzaak van het feit, dat een deel van onze jeugd zo snel verwereldlijkt, ligt dieper. Het is te vrezen, dat voor vele ouders de godsdienst slechts een bladerdun vernisje geworden is, dat een totaal werelds leven moet verbergen. De kerkgang is voor hen een sleur, het bijbellezen traditie, het gebed vorm. De zondag is een dag, waarop men, o zeker, twee maal ter kerk gaat. Men zou het niet graag durven laten. Maar er is geen levende beleving meer van het genadeleven. Er zijn honderden gezinnen onder ons, waar *nooit* over een preek wordt nagesproken, *nooit* tussen ouders en kinderen ook maar één woord gewisseld wordt over het ene nodige. Honderden jonge mensen horen *nooit* meer hoe de Heere een mens bekeert; zij hebben niemand, op wie zij werkelijk *jaloers* kunnen worden! En hiermee, lezers, wordt de punt van het zwaard op onze eigen borst

gericht. Wat betekent ons huiselijk leven nog voor onze kinderen? Licht er in onze gezinnen dat beslag, dat onlosmakelijk verbonden is aan de vreze des Heeren? 'k Heb al zovaak gemerkt, dat waar de Heere een vader of moeder waarachtig kwam bekeren, het leven van de kinderen ook veranderde, zij het vaak slechts uiterlijk.

Daarom moeten wij niet proberen de zaak met lapmiddelen te helen. Soms hoort men wel het argument gebruiken, dat de jeugd vroeger ook niet zo braaf was en dat er toch vaak trouwe kerkleden uit geboren zijn. Ook komt het voor in bepaalde streken van ons land, dat een groot gedeelte van de jeugd 's zaterdagsavonds in een discotheek of bar zit, maar dan bij het bereiken van een bepaalde leeftijd toch wel belijdenis doet en langzaamaan anders gaat leven. 'k Zou willen vragen: wat worden dat dan voor leden? Moeten we nu werkelijk die kant op, dat dat een normale zaak wordt? Neen, wij moeten een rechte koers varen. Wij moeten als kerkeraden ons niet afvragen, met wat voor minimum aan godsdienstige kennis en bijbelse levensstijl onze jongeren toch nog net belijdenis kunnen doen. Wij moeten niet proberen onze jongeren te "behouden" door zo weinig mogelijk eisen aan hen te stellen en zoveel mogelijk te gedogen; dat is immers geen behouden in schriftuurlijke zin! Het enige wat ons en onze gemeenten waarlijk behouden kan, is de waarachtige bekering tot God. Ik zeg niet, dat godvrezende ouders nooit kinderen hebben zullen, die hen verdriet aandoen. De voorbeelden zijn er te over in Schrift en praktijk. Maar het is wel mijn stellige overtuiging, dat als het ware werk Gods onder ons meer gevonden mocht worden, het aantal jongeren dat zijn vertier buitenshuis zoekt minder groot zou zijn. Ik moest deze dagen nogal eens denken aan de jonge Willem Teellinck. Als jonge man van vijftientig jaar kwam deze door omstandigheden terecht in het Engelse Bambury in de kring van Puriteinen. Het verblijf onder die mensen betekende een keerpunt in Teellincks leven. Waar het mij nu om gaat, is het feit, dat juist hun gezinsleven hem zo trof en ontroerde. In de voorrede op zijn *Huys-boek* vertelt hij erover. 's Morgens begon ieder lid van het gezin waarin hij verkeerde de dag met onderzoek van Gods Woord en hartelijk gebed. Rond het middaguur verzamelde zich het hele gezin. Men las dan een hoofdstuk uit de Schrift en boog daarna gezamenlijk de knieën. Aan tafel sprak men samen over het gelezen Schriftgedeelte. Na het eten zong men een Psalm. Zo ging het ook tijdens de maaltijd 's avonds. Nu citeer ik Teellinck letterlijk: "*Inde weke werden oock de predica-tien, die dan gedaen werden, naerstelijck waergenomen. Saterdaegs, 's achternoens werden de cleynwetende, de dienst-boden, ende kinderen gecaticiseerd....*" Zó bracht men daar in Bambury de zaterdagmiddagen -avond door. 't Was werkelijk een voorbereiding voor de sabbat! En dit alles was geen dode, steriele vormendienst; dán had het niet zo'n onuitwisbare indruk op het hart van de jonge Willem Teellinck gemaakt. Neen, schrijft hij, dit alles ging bij deze mensen gepaard met hartelijke, ongeveinsde liefde voor hun naasten, bestraffen van de zondaren, verzorgen van de armen, bezoeken en vertroosten van de zieken, vermanen van de slapen....

Dit alles nog eens lezend, dacht ik: wat zijn wij ver weg! Wat missen wij dit alles toch pijnlijk! Neen, we moesten onze toevlucht maar niet nemen tot de uitvlucht, dat het nu zo'n geheel andere tijd is en dat men jonge mensen nu zó niet meer opvoeden en bezighouden kan. Wij moeten eerlijk zijn! Wij zijn zo vóór van onze plaats. En dat openbaart zich ondermeer ook in de besteding van de zaterdagavond. Door onze jongeren. Maar vooral ook door ons, ouders.

Wat ds. Moerkerken schrijft willen we op deze manier onder de aandacht van onze lezers brengen. Het is goed dat ouderen en jongeren er kennis van nemen. Kortgeleden zei een vader van een gezin met opgroeiende kinderen nog tegen ons: Vroeger kenden wij als jongeren het probleem van de zaterdagavond niet. We gingen ook op zaterdagmorgen naar school en hadden heel wat

huiswerk en als we klaar waren vonden we het fijn om daarna de avond verder bij onze ouders in huiselijke kring door te brengen. We willen ons aansluiten bij wat ds. Moerkerken zegt en hopen van harte dat ook onder ons met ernst naar deze waarschuwend stem wordt geluisterd.

B.

John Hill

Tijdens ons laatste verblijf in Canada bezochten we weer een vriendin die al vele jaren in een moeilijke weg verkeert wegens een ernstige ziekte, die haar aan haar woning bindt. Toen we de vorige keer bij haar kwamen vertelde ze, dat ze veel troost had gehad uit een boekje van P.B. Power, getiteld: *Troostboek*. Dat boekje hebben we van haar meegekregen en in gedeelten in ons blad opgenomen. Deze keer gaf zij een ander boekje mee, dat voor haar van grote waarde was. Het heet: *Het is wèl*, naar aanleiding van 2 Koningen 4: 26: En zij antwoordde: het is wèl. Het is een boekje waarin het gaat over de geloofsbeproeving van de Sunamiëtische vrouw. We hopen ook dit boekje te zijner tijd in gedeelten een plaats te geven in ons blad. De schrijver is John Hill. Hij werd geboren omstreeks 1711 te Hitchin, Herts. Van zijn kinderjaren en jeugdleven weten we weinig, evenmin van zijn roeping door genade. Hij werd lid van de Independent Church in de Back Street — nu Queen Street — te Hitchin en wel op 18 juli 1729, toen hij ongeveer 18 jaar oud was. Hij bezocht toen de Independent Academie in Londen. Hij nam zijn eerste roeping aan in 1733 te Stoke Newington. Na bijna twee jaar werd hij beroepen als hulpprediker te Robert Bragge aan de Independent Kapel in Paved Alley, Lime Street, Londen, waar hij zijn intrede deed op 19 mei 1735. Na ongeveer een jaar echter vertrok hij om opvolger te worden van dr. Ridgeley aan de Independent gemeente te Three Cranes, Thames Street, Londen. De plaats van samenkomst hier werd door een brand verwoest. Tijdens zijn herderschap werd in 1739 op dezelfde plaats een nieuw huis van samenkomst gebouwd.

Het behaagde God de arbeid van John Hill tot de bekering van velen te gebruiken. Hij trok ook predikend het land door en hield preken tot bevestiging van dienaren te Cambridge in 1739 en te Bocking, Essex, in 1744, om maar een paar voorbeelden te noemen. We zien hem ook de begrafenisdienst leiden toen in 1744 de kerk te Basing Stoke, Herts, haar herder, William Moth, begroef.

Hij onderging vele en pijnlijke ziekten en het was toen hij te Hitchin was tot herstelling van zijn gezondheid, dat hij naar huis geroepen werd, stervend op de jeugdige leeftijd van 34 jaar, op 26 februari 1746. Hij werd begraven in de grond die grensde aan de Independent samenkomst te Hitchin, waaraan hij als jongeman verbonden was geweest. Deze begraafplaats is in deze eeuw geruimd en een bord geeft nu de plaats aan waar de overblijfselen opnieuw ter aarde werden besteld.

Na zijn dood werden er meer dan dertig preken van hem uitgegeven en omstreeks 1823 hadden die al een negende druk bereikt. Ze zijn zeer gewaardeerd geworden door geoefende Christenen.

Het bovenstaande lezen we in het begin van het boekje: *Het is wèl*. Uw vrucht is uit Mij gevonden, Hosea 14: 8. Met deze tekst begint de korte levensbeschrijving van John Hill.

B.

Voor de jeugd

Nehemia 44

"Maar het geroep des volks en hunner vrouwen was groot tegen hunne broederen, de Joden....."

Neh. 5: 1, v.v.

Beste jongelui!

Hier zijn we weer. In verband met het schrijven van andere artikelen, is de geschiedenis van Nehemia even blijven liggen. Ik hoop echter niet dat de belangstelling daardoor bij jullie er voor verminderd is.

We hebben nu een nieuw hoofdstuk voor ons. Als je jezelf het laatste herinnert, zou je

denken, dat het onder de bouwers aan de muur nu een goed geregelde zaak was. Nehemia had door zijn optreden getoond een man te zijn bekwaam tot zijn taak, namelijk om het volk te leiden en te richten. We zouden daarom maar graag hebben vernomen, dat het bouwen van de muur zonder verdere problemen zou zijn voltooid. Men heeft er in het geheel, volgens Nehemia 6: 15, twee en vijftig dagen over gedaan. Het werk op zich is dus betrekkelijk vlot verlopen.

Nu is de bijbel een eerlijk boek. Het vertelt niet alleen, om het zo eens te zeggen, mooie dingen, maar ook minder mooie dingen worden ons medegedeeld. Daar is Nehemia 5 een voorbeeld van. Want dat laat ons horen dat de bouwers geen engelen waren, maar dat er ook bengelen onder hen zich bevonden. We gebruiken het woord "bengelen" terwille van de woordspeling. Doch ik vermoed dat de lezers wel zullen begrijpen wat er met dit woord bedoeld wordt. Je zoudt het ook kunnen omschrijven als "deugnieten". Dat zijn mensen die niet deugen. Je komt ze in de wereld tegen. Je komt ze in de kerk ook tegen. En wie geen vreemdeling in zijn hart is, komt dat soort ook bij zichzelf tegen. Van nature zijn alle mensen zo. Want in de ogen van God, is er niemand die goed doet, ook niet tot één toe. Het is een voorrecht als men daar aan ontdekt is. Dan zal men niet in hoogmoed wandelen, doch in ootmoed zijn weg zoeken te vervolgen. En dat is altijd een aan te bevelen zaak.

Wat toch was het geval? Wanneer jullie de eerst vijf verzen lezen van dit hoofdstuk dan zou je er het woord "klachten" boven kunnen zetten. Er waren sociale misstanden. Die zijn er natuurlijk niet in die twee en vijftig dagen gekomen. Die waren er al veel langer, doch in die twee en vijftig bouwduren kwamen de misstanden aan het licht.

Het volk vormde een eenheid rondom de muur. En toen bleek de verscheidenheid. Zij werkten met elkaar en praatten ook met elkaar. Hoe gaat dat zo in het leven. Als je alleen staat en met weinig of geen mensen in aanraking komt, dan blijft er veel ellende, die er in het leven is, verborgen. Doch als men samen praat, komen de gedachten los. Het resultaat daarvan kunnen jullie lezen in het eerste vers: Maar het geroep des volks en hunner vrouwen was groot tegen hunne broederen, de Joden.

Als je het vervolg leest, dan gaat het eigenlijk nergens anders om, dan om brood. Brood is een zeer belangrijke zaak. Als je werken moet, is het broodvraagstuk elke dag urgent. Want als er niet of niet voldoende te eten is, dan valt het werken zwaar. Ja, het wordt op de duur onmogelijk. Wie niet werkt, zal niet eten. Om te eten moet je werken. Je moet werken voor je brood. Zo heet dat. Ik denk hier natuurlijk ook aan mensen die niet werken kunnen, of geen werk hebben. De sociale kant van het leven, die ook een kant is, die we niet mogen vergeten, is een uitgebreid terrein. Daar kunnen we hier niet dieper op ingaan. Want dat zou een boekdeel apart worden.

Ik gebruikte hierboven het woord "verscheidenheid". Dat is een woord waar je veel kanten mee uit kan. Er is verscheidenheid in de gezinnen. Daar zijn grote, ook kleine gezinnen. In de gezinnen is er onder de personen, die tot dat gezin behoren, ook verscheidenheid. Het ene gezinslid is anders dan het andere. Ieder die uit een gezin komt, weet daar van mee te praten.

Er is ook verscheidenheid in de maatschappij. Alle mensen zijn geen bazen. Het zijn ook niet allemaal knechten. Daar zijn rangen en standen. De een brengt het in het leven verder dan de ander. Het gevolg daarvan is weer dat de een met meer goederen bedeed is dan de ander. Rijken en armen ontmoeten elkander. De Heere heeft hen beiden gemaakt.

Verscheidenheid is er ook in het kerkelijk leven. Daar wordt in deze tijd nog al eens over gesproken en geschreven. De één denkt anders dan de ander. Je moet een ieder vrij laten, zegt men dan. Jij moet niet denken dat je het alleen weet, weet een ander je weer te vertellen. Door zo te redeneren geeft men er blijk van de verscheidenheid graag te willen opheffen. Het resultaat is dat de verschei-

denheid er alleen maar groter door wordt. Nu geven we toe dat er een zondige verscheidenheid is. Mensen die beslist denken het alleen te weten, en anderen daardoor niets achten, hebben Gods Woord niet aan hun kant.

Verscheidenheid is zelfs een bijbels gegeven. Denk maar aan het lichaam, waar de kerk bij vergeleken wordt. Het oog is het oor niet. De hand is de voet niet. Daar is zonder meer verschil tussen. Doch zij moeten elkander dienen. Ik geloof dat dit een punt is, wat nog al eens uit het gezichtsveld verdwijnt. In plaats van dat men elkander zoekt te dienen, verbijt en vereet men elkander. Dat is natuurlijk een heel kwalijke zaak. Als de verscheidenheid bijbels aanvaard en beleefd wordt, is de eenheid er door gediend. Want dan acht de een de ander uitnemender dan zichzelf. Heel mooi gezegd. Het staat zelfs in de bijbel. Doch te weten wat er in de bijbel staat, en te doen wat er geschreven staat, dat zijn nog wel twee dingen. De praktijk blijkt altijd nog moeilijk!

We keren terug tot de bouwers van de muur. Maar het geroep des volks en hunner vrouwen was groot tegen hunne broederen, de Joden. Er wordt in dit vers niet alleen over het geroep van het volk gesproken, maar ook van hunne vrouwen. We moeten hier denken aan de minder bedeelden: Mannen en vrouwen, die samen waren getrouwd, een gezin hadden gevormd en elke dag moesten eten. Als het over eten gaat, nemen de vrouwen een voorname plaats in. Want de man moet het geld verdienen, en de vrouw moet voor het eten zorgen. Ik weet natuurlijk ook wel dat we in een veranderende samenleving verkeren. Dat zijn de gevolgen van wat men met een vreemd woord "Emancipatie" noemt. De mannen moeten voor zichzelf zien te zorgen. De vrouwen moeten het ook doen. Samen probeert men het dan voor de kinderen te doen, als men die nog begeert en heeft. Verder moeten die kinderen ook zo gauw mogelijk zichzelf maar zien te redden. Het resultaat is: Een ontworpen maatschappij. Wie niet blind wil zijn in dit leven anno 1987, kan dit zonder meer zien.

Als er gebrek is dan wordt het voor de mannen moeilijk. Want dat zijn de eerst en meest verantwoordelijken in normale gevallen. Dat de vrouwen dan een woordje mee gaan spreken zal een ieder kunnen begrijpen. Zo was het onder die bouwers. De mannen klaagden en de vrouwen versterkten de klachten. Ze trokken gezamenlijk op. Eendracht maakt macht! Hun geroep was groot. Je moet er maar niet zo'n simpele voorstelling van hebben.

Wat men alleen niet zou aangedurfd hebben, ondernam men gezamenlijk. Het ging tegen hun broederen, de Joden. Met de Joden worden de beter gesitueerden bedoeld. Niet dat de klagers geen Joden waren, want het waren hun broederen. Zij behoorden tot hetzelfde volk. De Joden dan, die het beter hadden dan hun broederen maakten van hun positie misbruik. De minderen werden onderdrukt, uitgebuit, door de beter bedeelde. En dat namen ze niet meer.

Men moet God lief hebben boven alles, en de naaste als zichzelf. Dat eerste gebod is het voornaamste. Doch het tweede is er aan gelijk. Dat wil zeggen: Het heeft dezelfde waarde. Het is ook een gebod van God. En als het over de geboden van God gaat, wegen alle geboden even zwaar. Daar moet niet slechts een gebod worden onderhouden, doch dat moet men alle geboden doen. En dan komt het in het onderhouden van de geboden eigenlijk maar op één woord aan. En dat ene woord is LIEFDE. Wie God liefheeft heeft ook de naaste lief. En wie de naaste niet liefheeft, heeft God ook niet lief. Dat is duidelijke taal. Wie lief heeft, werkelijk lief heeft, heeft de ganse wet vervuld. Want de liefde is de vervulling der wet.

Daar wilde ik het voor deze keer maar bij laten. Doch niet voor dat de vraag gesteld is, hoe het met de liefde staat bij ons, in onze verhouding tegenover God en de mensen? In de wereld kom je overal de haat tegen, zelfs onder de dekmantel van de liefde. Doch in de kerk is het weinig beter. De eerlijkheid gebiedt ons wel om dit te zeggen. We kunnen

lief praten en ook lief doen, maar lief zijn, is wat anders. Elk mens is van nature geneigd om God en de naaste te haten. Wie door Gods Geest ontdekt wordt, onderschrijft dit. De liefde is niet uit ons. De liefde is uit God. Zo heeft Johannes het geschreven. Want God is liefde! Wie door de Geest Gods wederom geboren wordt, krijgt het beginsel van de liefde in zich hersteld. Doch het is aan deze zijde van het graf altijd maar een beginsel! En leeft dat beginsel nu ook in ons? Hierin is de liefde openbaar, dat wij Zijn geboden bewaren. En Zijn geboden zijn niet zwaar. Gelukkig is hij, die dit mag leren belijden. Je kunt het beginsel der liefde dan vergelijken bij een ontlukende bloem. Die zal ten volle eerst ontsloten worden in de eeuwigheid, om dan een aangename geur te verspreiden. Een geur, waarin God Zich zal verblijden. Beste vrienden, bekijk het eens. Als ik het met een barometer vergelijk, kan deze op het vriespunt staan. Hij kan er onder staan en ook er boven. Dat zijn drie mogelijkheden, waaraan een ieder zich zal hebben te toetsen. De volgende keer hopen we verder te gaan.

Julie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent-

Wie is Jezus van Nazareth?

4.

Het hoofdstuk: *Het karakter van het nieuwtestamentische schriftwoord* vraagt nu alle aandacht.

"Het is indrukwekkend" — zo begint ds. Harinck dit hoofdstuk — "hoe groot de invloed van het Christendom in enkele tientallen jaren was in de joodse, griekse en romeinse wereld. Die indruk krijgen we niet alleen uit het boek der Handelingen, waarin verteld wordt welk een zegetocht het evangelie maakte in de wereld. Ondanks vervolging, gevangenschappen en vijandschap van Jood en Heiden ging het evangelie "onverhindert" verder, zoals het boek Handelingen besluit.

"Ook uit de summierende berichten van heidense geschiedschrijvers krijgen we deze indruk." (.....)

Wat was toch de kracht van deze geweldige beweging, die zelfs de heidense regeerders van die dagen verbaasde?

In het tijdperk tussen Augustus en Trajanus werd het Christendom van een verachtelijke sekte, die overal werd tegengesproken tot een beweging, die de harten van Jood en Heiden veroverde. Wij weten, dat we de kracht van dit alles moeten zoeken in de levende Zaligmaker, Die door de Heilige Geest de boodschap van apostelen, evangelisten, herders en leraars kracht deed hebben in de harten van mensen.

Uit de brieven van de apostelen en het boek Handelingen krijgen we een indruk hoe het in de christelijke kerk van die dagen was."

Ds. Harinck schrijft daar een en ander over en vervolgt dan op blz. 117:

"De nieuwtestamentische geschriften zijn dus rechtstreeks terug te brengen tot de door Jezus aan Zijn apostelen verleende opdracht om getuige te zijn van hetgeen zij, van het in Christus verschenen heil, gehoord en gezien hebben. In deze overgeleverde traditie herkennen we drie categorieën, namelijk: *kerugma* of heilsaankondiging, *marturia* of heilsgetuigenis en *didachè* of heilsleer. De inhoud en de aard van de nieuwtestamentische geschriften wordt door deze drie hoofdaspecten aangegeven. Deze drie begrippen moeten dan ook nu onze aandacht hebben.

Ds. Harinck laat eerst zien welke grote betekenis het *kerugma* heeft en zegt dan op blz. 120 o.a.:

"Het Nieuwe Testament richt zich niet in de eerste plaats op de historicus of de theoloog. Het richt zich veel meer op Gods reddend handelen in Christus en op de mens, die door zijn afval van God in schuld en onder Gods toorn is. Het verkondigt die mens Gods evangelie in Jezus Christus als de enige redding van dood en vloek en plaatst de mens voor de eis van het geloof in de van God gezonden

Zaligmaker. Het Nieuwe Testament heeft praktische bedoelingen, namelijk zondaren te brengen tot het geloof in Jezus Christus, de Zoon van God. De feiten en de kennis van die feiten hebben wel degelijk een zeer belangrijke plaats in die verkondiging, want de verkondiging rust op het feit van Jezus' dood en opstanding. Het is echter een bijzonder soort kennis, die het Nieuwe Testament geven wil. Geen kennis, die de historicus zal bevredigen, n.l. een kennis aangaande Gods verlossend handelen in Jezus Christus. Maar tevens staat vast dat het kerugma der apostelen berustte op feiten. Het was de proklamatie van de feiten aangaande Jezus van Nazareth. Men mag dan ook niet zeggen, dat het niet om de feiten gaat, maar om de geloofsbeslissing. Het is juist de kennis van hetgeen eenmaal geschied is, die tot een geloofskeuze noopt. Het kerugma verkondigt feiten en past die toe op de mens in zijn schuld voor God. Het gaat in het kerugma om het nieuwe, het eenmalige heilsgebeuren. Onbijbels en ook onhistorisch is het om te zeggen, dat er eerst het geloof was en dan het kerugma. Het is juist omgekeerd. Eerst was er de verkondiging van de apostelen en daarop is het geloof der oergemeente gebouwd. Hieraan moeten we met kracht vasthouden tegenover hen, die zeggen dat het geloof van de gemeente de prediking, het kerugma, heeft gemaakt. Het kerugma predikt geen geloofsinzichten, maar verkondigt het heilsgebeuren! Deze verkondiging vraagt om geloof. Men moet die boodschap óf verwerpen óf aanvaarden."

En dan verder op blz. 121: Het Nieuwe Testament komt tot ons als het Godswoord, het getuigenis van de Heilige Geest voor kerk en wereld. Het is de proklamatie van de grote werken Gods in Christus. In deze zin betreft het de mens, de wereld, de geschiedenis en de toekomst, kerk en staat, maatschappij en gezin, wetenschap en cultuur in zijn boodschap. Het belicht al deze dingen vanuit 'kerugma', namelijk de verkondiging van de komst, de dood, de opstanding en de wederkomst van Jezus Christus." Vervolgens schrijft ds. Harinck over *marturia*. We nemen daaruit enkele gedeelten over:

"De evangelieverkondiging wordt in het Nieuwe Testament gekenschetst als 'getuigen', *martureo*. Het begrip wordt gebruikt om de historische grondslag van het kerugma alle nadruk te geven." (.....) "Getuigen zijn zij, die bij de woorden en werken van Jezus tijdens Zijn omwandeling op aarde aanwezig zijn geweest. Vooral wordt het getuigen verbonden met de opstanding van Christus. De getuige heeft de opgestane Christus ontmoet. Hij kan er ten overstaan van het volk van getuigen. Ook Paulus wordt op die grond uitdrukkelijk tot de getuigen gerekend. Hij heeft immers, zij het als laatste, de opgestane Jezus persoonlijk gekend, gehoord en gezien. Onder getuigenis wordt in het Nieuwe Testament dan ook verstaan de mededeling van feiten, die gehoord en gezien zijn. Het griekse woord 'martureo' betekent getuigen voor de rechtbank. Het begrip 'getuigen' vindt zijn oorsprong in de rechterlijke sfeer en die betekenis heeft het eveneens in het nieuwtestamentische spraakgebruik" (.....)

"Een getuige van Jezus Christus is dus iemand, die in opdracht van Christus voor het forum van vriend en vijand getuigenis aflegt van wat hij gezien en gehoord heeft. Zij zijn aan de feiten gebonden en staan voor hun betrouwbaarheid als voor Gods geduchte rechterstoel.

Jezus noemt Zichzelf een Getuige. In Openb. 1 : 5 en 3 : 14 heet Hij 'de getrouwe en waarachtige Getuige'. Als Getuige deelt Hij de mensen mee wat Hij bij God gehoord en gezien heeft. Daarin is Hij trouw en betrouwbaar." (.....)

"Dit getuigenis van de ooggetuigen neemt een geheel enige plaats in, in de geschiedenis van het heil. Niet ieder, die ooggetuige was kon zichzelf opwerpen tot een 'martus', getuige van Jezus' Messiasschap. Slechts zij, die daartoe uitdrukkelijk door Jezus geroepen en toegerust waren treden voor het forum der geschiedenis als getuigen van Jezus Christus op. Het getuige-zijn en het apostelschap vallen samen. Alleen hen heeft Jezus opdracht gegeven om te getuigen. Aan

hen wordt ook de belofte gedaan van de kracht van de Heilige Geest, die zij zullen ontvangen om dit werk te kunnen verrichten." (.....)

"Nauw verbonden met het getuigenis van de apostelen is het getuigenis van de Heilige Geest." (.....)

"Het gehele nieuwtestamentische schriftwoord ademt dit apostolisch gezag. De kerk heeft dit gezag herkend en erkend en deze geschriften niet alleen voor betrouwbaar, maar van God aan haar gegeven, aanvaard." (.....)

"We ontmoeten in de geschriften van het Nieuwe Testament het getuigenis van de Heilige Geest door middel van daartoe door Christus Zelf geroepen ooggetuigen. Daarom erkennen wij het getuigenis van de Schrift voor het getuigenis van de Heilige Geest." (.....)

"Dit marturia-karakter van de nieuwtestamentische geschriften is de waarborg, dat wij hier een historisch getuigenis hebben van Jezus Christus. De getuigen spreken in het Nieuwe Testament voor het forum van de wereld over de feiten en betekenis van Jezus Christus, de Zoon van God en zoeken wat Johannes zegt: "Deze zijn geschreven opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zone Gods en opdat gij, gelovende, het leven hebt in Zijn Naam", Joh. 20 : 31."

Hierna let ds. Harinck op het begrip *didachè*, dat *leren* betekent. Hij zegt o.a.: "De leer gaat samen met de prediking. Zij staat in het nauwste verband met het kerugma. Het onderscheid tussen leer en prediking is niet de inhoud, maar de vorm. Het gaat ook in de leer om het heil dat in Christus verschenen is. Terwijl kerugma het werk is van een heraut heeft *didachè* betrekking op het religieuze onderwijs. Jezus' opdracht aan de discipelen was niet alleen prediking (kerugma) en het getuigen (martureo), maar ook het leren (*didachè*). Zij moeten niet alleen de wereld het evangelie prediken, maar hebben ook als opdracht "lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb." Matth. 28 : 19. Zij moeten de schapen en lammeren van Christus' kudde weiden en hoeden, Joh. 21 : 15. De gemeente van Christus moet gebouwd en tot mondigheid gebracht worden, zodat zij niet meer heen en weer geslingerd wordt door allerlei wind van leer, Efeze 4 : 11."

In de volgende bladzijden van zijn boek gaat ds. Harinck hier verder op in. Hij besluit dit hoofdstuk als volgt:

"Alle pogingen om het verslag van de evangeliën te vatten in de categorieën waarin de moderne theologie haar geloof pleegt te belijden, doen geweld aan de klare bedoelingen van de evangeliën. Zij bedoelen ons Jezus van Nazareth te tonen als de vervulling van de oudtestamentische profetieën en de Zoon Gods. Zij zien in Jezus heel wat meer dan een messias in religieuze zin of een theocratische of apocalyptische zin. Zij zien in Jezus de Messias van het Oude Testament en de Zoon van God. Van dit geheimenis getuigen de evangeliën met gezag. Zij geven niet slechts een beeld van Jezus als de Christus, maar zij prediken Hem met de hoogste autoriteit. Het evangelie vraagt geloof in Jezus als de Christus. Het predikt Hem met prentie en gezag, namelijk het gezag van hen, die aanschouwers zijn geweest van Zijn majesteit. Dit getuigenis op zichzelf kan het geloof niet werken. Dit vermag alleen de Heilige Geest te doen. Het kan alleen voor het forum der wereld getuigen en spreken: "deze zijn geschreven opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zone Gods, en opdat gij gelovende, het leven hebt in Zijn Naam."" Dit hoofdstuk eindigt op blz. 133.

B.

Boekbesprekingen

Boeken van uitgeverij J.J. Groen en Zoon.
Postbus 11031, 2301 EA Leiden,
tel. 071-120493 / 143443

1. Scheurkalender Honingdroppels 1988

Men kan kiezen tussen twee uitgaven, of met blok en schild of in boekvorm. De prijs is gelijk, namelijk f 13,90.

Het schild bevat een tekening met een klein huisje op de achtergrond, een tuin met bomen, een liggende boomstam met kinderen

enz. De kleur groen overheerst. Aan de bovenkant van het schild staat de tekst: De Heere is goed degenen die Hem verwachten, Klaagliederen 3 : 35a. In het blok is er voor elke dag een korte meditatie. Deze kalender heeft al vele jaren een goede naam en bij het kennismaken van deze nieuwe uitgave hebben we kunnen constateren, dat in het oude spoor wordt voortgegaan. Op de achterzijde van de blaadjes vinden we verhalen en gedichten. Wanneer we de voorkeur geven aan de uitgave in boekvorm dan kunnen we het boekje bewaren en het ook later weer eens ter hand nemen. De inhoud is gelijk aan die van het blok met schild.

2. Premieboeken bij de kalender

a. **De schoenmaker van Mastland** door Pleun R. Troost.

Mastland is Westmaas. De schrijver is daar goed thuis. Het verhaal gaat over de tijd van voor, in en na de afscheiding. In die dagen leefde ook ds. C.E. van Koetsveld, de schrijver van het bekende boek: Schetsen uit de pastorij te Mastland. Deze komt ook in het boek voor. Vele Mastlanders hebben niet veel met zijn prediking op, wel met zijn persoon. Zij staan het goede voor. We zouden graag wat meer omlijnd gehoord hebben waarin dat bestond. Er waren nogal verdeeldheden. Waaraan was dat te danken? Troost tekent de mensen soms op treffende wijze. De schoenmaker is de hoofdpersoon, maar er komen ook andere personen naar voren. We vinden het een mooi verhaal, dat stellig gelezen zal worden. De schrijver laat de mensen wat zeggen over schaatsenrijden, ook in verband met wat de Heere Jezus deed tijdens zijn omwandeling op aarde. Dat had o.i. niet moeten gebeuren. Het boek telt 144 blz. en kost gebonden tot 1-1-1987 (bedoeld zal zijn 1-1-1988) f 16,-, daarna f 18,95.

b. **Agge de vogelaar** door W. Schippers.

Dit is een herdruk. Schippers schreef vele jaren geleden, maar voor zijn boeken is nog belangstelling. Dit boek gaat in hoofdzaak over een vogelaar op een haast ontoegankelijk gebied. Zijn ouders woonden er ook al. Hij had een broer die in het huwelijk trad. Deze verdronk en liet een weduwe na met een klein meisje. Ook de moeder stierf. Het meisje werd bij de vogelaar groot. Zij werd zijn trouwe hulp. De vogelaar, die ook visser en jager was, ging regelmatig naar de markt in Alkmaar. Het was de tijd van de Spaanse onderdrukking en het verzet daartegen. De vogelaar hoort van de nieuwe leer en gaat er toe over. Hij komt in aanraking met het verzet. Hij is thuis niet meer veilig en vlucht met het meisje naar de stad. Hij ontkomt ternauwernood aan de gevaren. Het boek vertelt hoe het verder gaat. Het is een spannend verhaal. Het boek telt 150 blz. en kost gebonden tot 1 januari 1988 f 13,75, daarna f 15,50.

3. Bijbels dagboek voor hart en huis voor 1988

De meditatie zijn geschreven door de predikanten D.J. Budding, A. van Heteren, G.S.A. de Knecht en D. Rietdijk. Ds. de Knecht is de samensteller. Hij schreef een *Ter inleiding*. Daarin zegt hij o.a.:

De bedoeling is dat u dit Bijbels dagboekje gebruikt naast de lezing van de Heilige Schrift. Gelukkig wordt dit in vele gezinnen na de maaltijd nog gedaan. Bij iedere tekst ter overdenking treft u een bijpassend Schriftgedeelte aan. Ook is er een Psalm opgegeven. De bedoeling daarvan is, dat deze Psalm gezongen wordt. Juist in een tijd waarin persoonlijk óf in gezinsverband niet zoveel Psalmen meer worden gezongen, acht ik het van groot belang dat ook het aangegeven lied wordt gezongen. Laten wij de Psalmen Davids maar in ere houden. Daarin horen we immers het hart van Gods kerk kloppen."

Elke meditatie beslaat een halve bladzijde. De schrijvers hebben een boodschap van dag tot dag. Zo hier en daar is er een foto of tekening.

De prijs is f 10,30.

Tenslotte melden we nog dat voor de kalender en het dagboek voor gratis uitdeling door bijvoorbeeld kerkeraden speciale prijzen gelden.

B.

Het verval van de verzorgingsstaat door Prof. dr. W.H. Velema.

Prof. Velema schreef twee brochures onder deze titel voor de Willem de Zwijgerstichting.

De titel zegt al veel. De brochures geven een duidelijk inzicht in de belangrijke zaak waarover het in de brochures gaat. De eerste brochure bevat een analyse en de tweede een perspectief.

In een *Woord vooraf* in de eerste brochure zegt de schrijver o.a.:

"Toen ik met de studie bezig was, bleek al spoedig dat er meer moeite waren te overwinnen dan ik had voorzien. De literatuur is vrij omvangrijk — en nog heb ik niet alles onder ogen gehad. Ik achtte het mijn taak van hetgeen ik bij anderen gevonden had, verslag te doen om de lezer te laten zien welke kritiek er hier en daar op de verzorgingsstaat is uitgebracht.

Daarom leek het mij noodzakelijk dieper in te gaan op de aard en de omvang van de taak van de staat. Met name zijn opdracht met betrekking tot wat 'sociale gerechtigheid' genoemd wordt, dient aan de orde te komen. Al onderzoekend kwam ik tot een ontwerp van vier hoofdstukken. Het bleek dat het laatste, positieve hoofdstuk aanzienlijk meer ruimte vroeg dan ik aanvankelijk gedacht had. Gezien het feit dat ik gebonden was aan een bepaalde omvang, kwam ik voor een moeilijke beslissing te staan. Het was onmogelijk om de stof van vier hoofdstukken in dit aantal bladzijden te behandelen. In overleg met het bestuur is besloten de eerste drie hoofdstukken in deel 1 te publiceren. Het laatste hoofdstuk zal dan deel 2 vullen."

Op een deskundige wijze schrijft prof. Velema over deze zeer belangrijke materie. We kunnen het lezen ervan van harte aanbevelen.

De brochures kosten f 8,60 per deel. Ze zijn te verkrijgen bij de Administratie van de Willem de Zwijgerstichting, postbus 642, 7300 AP Apeldoorn. Vaste donateurs ontvangen de twee jaarlijks uitkomende brochures voor de *minimum* bijdrage van f 10,- per jaar. Er is een lijst van reeds verschenen brochures verkrijgbaar.

De arbeid van de stichting heeft ten doel verdieping en versterking der reformatische beginselen in ons volksleven, alsmede de verlevendiging van het historisch besef en verdediging van het protestants-nationaal karakter van ons volk, gelijk dit onder invloed van de Hervorming onder leiding van Oranje zijn stempel ontving.

B.

Boeken van Den Hertog b.v.

1. **Kinderen, ik schrijf jullie** door M.I. Chorev. Chorev heeft vele jaren in strafkampen in Rusland doorgebracht. Hij is vier keer veroordeeld. Aan de brieven — er zijn er 33 — gaat een en ander vooraf omtrent het proces in 1980 en wat daarmee verband houdt.

M.J. Uijl te Gouda schreef een *Voorwoord*, waarin hij o.a. het volgende zegt:

"Tijdens het ontstaan van de Initiatiefgroep onder de Baptisten, nam Michail Chorev van meet af aan deel aan de dienst des Heeren die uiteindelijk een grote opwekking in Rusland tot gevolg heeft gehad. Een opwekking die in de jaren zestig veel christenen verenigde en tot innerlijke vrijheid bracht — ten koste van veel lijden en tranen.

In totaal zat hij viermaal een straftermijn uit. Tussen de straftermijnen in diende hij de gemeenten als rondreizend evangelist. Hij bezocht daarbij heel veel gemeenten. (.....)

Tijdens zijn laatste strafperiode van 28 januari 1980 tot 19 december 1986 (twee strafperiodes na elkaar) schreef hij een 33-tal brieven aan zijn kinderen over zijn bevindingen. Het zijn brieven, die, hoewel geschreven in vaak kille en donkere gevangenscellen een geest van warmte en licht uitstralen. Bepaalde formuleringen en uitdrukkingen onderschrijven we niet. Laten we echter bedenken dat de eenvoudige Russische voorgangers geen bestudeerde theologen zijn. Zij werden geoefend en gelouterd door het lijden in de strafkampen en gevangenis. Michail Chorev heeft eens gezegd: 'De gevangenis is een zeer nuttige leerschool voor onze opvoeding en het is een toets voor de echtheid van ons geloof', en hij voegt er aan toe: 'Ik ben de Heere dankbaar voor Zijn leiding op deze leerschool'.

We willen ons hierbij aansluiten. Er gaat een getuigenis van zulke boeken uit. Wat moeten

die mensen daar veel lijden om de naam en zaak des Heeren en we mogen onszelf en elkaar wel de vraag stellen of wij in zulke omstandigheden zouden kunnen volharden. Op de bladzijden 145/146 komt een gedeelte tweemaal voor. Bij een tweede druk kan dat worden verbeterd. Het boek telt 172 blz. en kost als paperback f 16,90.

2. **Lichtdragersserie**, 2e serie van 4 deeltjes. Het is al weer enkele jaren geleden, dat er vier deeltjes in deze serie verschenen, die meditaties bevatten, die eerder werden opgenomen op pagina 2 van het Reformatorisch Dagblad. Nu zijn er weer 4 deeltjes verschenen. Elk deeltje bevat 45 meditaties, citaten van bekende theologen — lichtdragers — uit de 16e

tot en met de 19e eeuw. Bij elk boekje is de keuze afgestemd op bepaalde levensomstandigheden, zoals de ondertitel aangeeft. Ze zijn zeer geschikt voor ouderen en jongeren, ook voor uitdeling b.v. aan zieken en bejaarden. De boekjes zijn getiteld: Sta eens stil (ter opscherping)

Bekeer ons (zielszorg)
Hij alleen (onderwijzingen)
Onvergetelijk (stichtelijke overdenkingen)
Hartelijk aanbevolen.
De prijs is f 5,25 per deeltje.

B.

ZIET U ER GEEN GAT MEER IN?

Behalve de rustgevend en kalmerende werking van onze plantaardige zenuwtabletjes, versterken zij ook het zenuwgestel. Ook bij langdurig gebruik geen gewenning! Kuur voor een maand 20,-

**DROGISTERIJ
SIKKING**

Barneveldstraat 5 2011 WL Haarlem
Tel. 023-31 28 82 b.g.g. 32 46 06
Postbank 190609

PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

Volledig pension aangeboden in het landelijk dorp Kesteren in de Betuwe, 3 km. van Rhenen. **PENSION DE TEEL**
Familie Knuivers,
Boveneindsestraat 14,
4041 EJ Kesteren,
tel. 08886-1687

Groot formaat HUISBIJBEL

Heldere, duidelijk leesbare letter, groot formaat 18,5 x 28 cm, zuivere Statenvertaling.

Kunstleer, kleursnee, nr G 3 f 62,50

Idem met Psalmen en Formulieren, G4 f 95, --

In leer, met koperen sloten, G6 f 235,--

Familieregister en kerke-raadsopdracht worden op aanvraag meegeleverd.

Te bestellen bij de boekhandel, of de

**GEREFORMEERDE
BIJBELSTICHTING**

ANTWOORDNR. 18 3300 WB DORDRECHT

christelijke boekhandel

Boekhuis

Vijverlaan 34
Scherpenzeel
Tel. 03497-4355

grote collectie
boeken, bijbels, wandtegels,
wenskaarten, kado-artikelen,
kalenders, dagboeken,
kerstkaarten etc.

Het Kompas

STICHTING "REFORMATORISCHE HULPAKTIE WOORD EN DAAD"

Het comité Rotterdam van bovenvermelde stichting hoopt op D.V. zaterdag 19 december a.s. een kerstzangavond te beleggen in het kerkgebouw van de Christelijk Gereformeerde Kerk te Rotterdam-West, Coloniastraat 25. Medewerking aan deze avond zal worden verleend door:

- Chr. Geref. Zangvereniging "Soli Deo Gloria" te Rotterdam-West, o.l.v. G.C. v.d. Zijden, m.m.v. Gerard v.d. Zijden, orgel.
- Mannenkoor "Datheen" te Leiden, o.l.v. Evert Jan Rijdsdam, m.m.v. Cor Qualm, orgel.
- J. Kok: begeleiding samenzang.

Ds. H.H. de Haan, Chr. Geref. predikant te Rotterdam-West, zal de avond openen en sluiten. Ds. J. Blom, Ned. Herv. predikant te Ridderkerk, hoopt een meditatie te houden.

De aanvang is om 19.30 uur.

Iedereen is van harte welkom.

Na afloop verkoop van artikelen t.b.v. Woord en Daad.

HET COMITÉ.

Onrecht, al 25 jaar lang...

Onrecht, zoveel jaar lang ...

In onze geschiedenis schreven wij 1940-1945, zo schrijft de Papua zijn geschiedenis vandaag 1962-1987.

De oorzaak kennen wij allemaal. Weten wij ook allemaal van de gevolgen? Voor ons ligt een rapport van juli 1987. Wat is het verhaal?

Het voor onze ogen onvoorstelbare:
• achtergelaten kindertjes
• wel opgevangen en ondergebracht
• wel liefdevol verzorgd

maar ook:
• slecht gekleed
• onvoldoende behuizing
• geen of slechte bedden
• onvoldoende eten
• meestal geen water
• soms ook geen licht

Bovendien de aanbeveling:

laet de Stichting ook aan de oudjes denken, want voor hen is het dikwijls armoede en gebrek.

De Stichting heeft na 25 jaar onrecht, willen ijveren voor herstel van recht voor de Papua's.

Wat al 25 jaar "doorgaat", is de zorg voor het voortbestaan van het volk van de Papua's.

Mag dat ook uw zorg zijn?

Help ons dan dit werk te blijven doen.

Stel u op de hoogte en bestel:
Zwartboek 1987 - 100 pag's informatie à 8 gulden
Lesbrief, samengesteld door 2 docenten à 5 gulden

Papoea-fonds
Postgiro 243000
Arnhemseweg 72
6711 HG Ede
Bank: Rabo-Ede
Rek.nr. 44 40 72 470

Secretariaat:
Van Randwijcklaan 104
3815 MT Amersfoort
Telefoon 033 - 728690

Stichting Hulp aan Papoea's in Nood

stichting schuilplaats

dankt u allen voor de (financiële) bijdrage in 1987 ontvangen. Met uw hulp waren wij in staat voorlichting te geven, onderzoek te verrichten en daadwerkelijke hulp te bieden bij:
• bedreigd levensgezin en levensende
• psycho-sociale problematiek
Vanuit de overtuiging dat de Bijbel Gods onfeilbaar Woord is en richtende voor alle facetten van het leven hopen wij met uw hulp en Gods onmisbare zegen ook in 1988 t.b.v. onze veelal directe nasate in nood, met onze hulpverlening door te gaan.

Ja, ook ik wil financieel helpen Stichting Schuilplaats in staat te stellen vanuit Gods onfeilbaar Woord hulp te bieden door:

- donateur te worden voor f 10,- per jaar
- een eenmalige bijdrage te storten op giro 1341400

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

(De bon uitknippen of overschrijven en in een open enveloppe zenden aan Stichting Schuilplaats Postbus 7 3900 AA Veenendaal)

Postbus 7, 3900 AA Veenendaal 08385 - 26123

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

**WOORD
& DAAD**

Postbus 560,
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566
met v.v. Ixil-Indianen

een noodkreet uit Guatemala

De in een hoek gedreven guerrilla-strijders verdrijven de Ixil-Indianen uit hun woongebied. Ontredderd zwerven ze door de jungle. Uitgehongerd en berooid worden ze opgevangen.

Samen met enkele predikanten en evangelisten wordt getracht in georganiseerd verband hulp te bieden.

Er is dringend behoefte aan voedsel, kleding en medische hulp. Lever ook uw bijdrage, klein of groot.

Voor de eerste opvang is f. 400,- per gezin nodig

Wel eens op
TEXEL
geweest?

Beslist de moeite waard. Bos, duinen, zee, vogelbroedplaatsen, visgelegenheden, etc., en ... rust.

U kunt op
'DE VERRASSING'

gebruik maken van volledig pension voor groot en klein.

Prijzen v.a. f 285,- p.w. Of u kunt kiezen voor een bungalow met alle comfort of sta-caravan.

Voor 60-plussers speciale voor- en naseizoenprijzen.

Vraag vrijblijvend onze kleurenfolder aan. Tel. 02223-661 of 391.